

Преглед и тумачење
јавних расхода намењених
заштити животне средине

Преглед и тумачење
јавних расхода намењених
заштити животне средине

Март, 2024

Преглед и тумачење јавних расхода намењених заштити животне средине

Аутор: Бојан Цвијић

Лекторка: Виолета Нешковић Поповић

Публикацију „Преглед и тумачење јавних расхода намењених заштити животне средине” финансирао је ОЕБС у оквиру пројекта „Јачање Аархус центара у области рада ОЕБС-а ради промоције добре управе у заштити животне средине и одрживог развоја”. Пројекат не би био могућ без великодушне подршке влада Немачке и Италије.

Пројекат је реализован у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији.

Ставови изречени у књизи припадају искључиво аутору и његовим сарадницима и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС-а у Србији.

Сви појмови који су у анализи употребљени у мушком граматичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

Садржај

Увод.....	7
Законски акти и извештаји за анализу финансијских средстава намењених заштити животне средине.....	9
Закон о буџету Републике Србије.....	9
Закон о накнадама за коришћење јавних добара.....	14
Накнаде за загађење животне средине.....	15
Накнада за заштиту и унапређивање животне средине.....	15
Накнада за производе који након употребе постају посебни токови отпада.....	16
Накнада за амбалажу или упаковани производ који после употребе постаје амбалажни отпад.....	17
Накнада за загађивање вода.....	17
Извештај о реализацији буџета МЗЖС.....	18
Анализа финансијских средстава намењених заштити животне средине.....	31
Накнаде за заштиту животне средине.....	31
Укупни приходи од накнада у области животне средине.....	37
Средства за субвенције, дотације и друге подстицајне мере.....	38
Међународна финансијска подршка за заштиту животне средине.....	39
Издаци за заштиту животне средине.....	41
Расходи буџета за заштиту животне средине.....	41
Улагања других сектора у заштиту животне средине.....	49
Инвестиције и текући издаци за заштиту животне средине.....	50
Резултати анализе.....	53
Завршне напомене.....	56

Скраћенице

ЈКП	Јавно комунално предузеће
МЗЖС	Министарство заштите животне средине
RSD	Српски динар
EBRD	Европска банка за обнову и развој
EIB	Европска инвестициона банка
AFD	Француска развојна агенција
ИПА	Инструмент за претприступну помоћ
БДП	Бруто домаћи производ
АЗЖС	Агенција за заштиту животне средине
KfW	Немачка развојна банка
WB	Светска банка
WBIF	Инвестициони оквир за Западни Балкан

Списак табела

Табела 1	Преглед буџета по секторима	10
Табела 2	Структура буџета МЗЖС	11
Табела 3	Накнада за заштиту и унапређивање животне средине	16
Табела 4	Извештај о реализацији буџета МЗЖС (прва половина 2022. године)	19
Табела 5	Накнаде за заштиту животне средине – расподела по буџетима	33
Табела 6	Приходи од накнада за заштиту животне средине по буџету (2022)	34
Табела 7	Укупни приходи од накнада у области животне средине (2021)	37
Табела 8	Међународна финансијска подршка за заштиту животне средине (2022)	39
Табела 9	Укупни буџетски расходи за заштиту животне средине (2021–2022)	42
Табела 10	Расподела буџета МЗЖС по програмима/програм. активностима или пројектима (2024)	43
Табела 11	Укупни трошкови за заштиту животне средине (2022)	51

Листа графикана

Графикон 1 Распдела прихода од накнада за заштиту животне средине по буџетима (2022)	35
Графикон 2 Структура укупних прихода од накнада у области животне средине (2021) ..	38
Графикон 3 Иностранни донатори за сектор „Заштита животне средине” (2022).....	40
Графикон 4 Укупни расходи за заштиту животне средине по буџетима (2021–2022)	42
Графикон 5 МЗЖС – Распдела буџета по програмима (у RSD, 2024)	47
Графикон 6 МЗЖС – Распдела буџета по програмима (у %, 2024)	48
Графикон 7 Улагања других сектора у заштиту животне средине (у %, 2022).....	50
Графикон 8 Инвестиције и текући издаци за заштиту животне средине (2022).....	51

Увод

Сврха овог водича је да омогући брз приступ информацијама које се односе на методе и изворе финансирања активности усмерених на заштиту животне средине. Анализирањем различитих докумената, као што су Закон о буџету Републике Србије, Закон о накнадама за коришћење јавних добара, Извештај о стању животне средине у Републици Србији и Извештај о реализацији буџетских средстава, могуће је пратити извршење програма и активности намењених заштити животне средине.

Осим тога, овај водич пружа информације о висини средстава која се издвајају за заштиту животне средине и њиховим изворима финансирања. Такође, у њему су представљени основни економски инструменти за финансирање животне средине, као и потенцијални иновативни механизми финансирања који би се у наредном периоду могли применити у Републици Србији.

На крају, дате су препоруке за унапређење система финансирања заштите животне средине, обезбеђивање ефикаснијег коришћења расположивих ресурса и побољшање контроле наменског коришћења финансијских средстава.

Законски акти и извештаји за анализу финансијских средстава намењених заштити животне средине

Закон о буџету Републике Србије

Овим законом уређују се општи приходи и расходи буџета Републике Србије, њихово извршење и обим задуживања у сврху финансирања дефицита, конкретних пројеката и давања гаранција. Закон такође регулише:

- управљање јавним дугом;
- коришћење донација;
- пројектне кредите;
- коришћење прихода од продаје добара и услуга буџетских корисника; и
- права и обавезе корисника буџетских средстава.

Закон о буџету Републике Србије даје преглед буџета по секторима, и то:

Табела 1 Преглед буџета по секторима

Шифра сектора	Назив сектора	Износ (у RSD)
01	Пољопривреда и рурални развој	
02	Наука, технолошки развој и иновације	
03	Спољни послови	
04	Заштита животне средине	
05	Енергетика, минерални ресурси и рударство	
...	...	
	Укупно:	

Извор: Закон о буџету Републике Србије за 2024. годину

Претходна табела приказује структуру и расподелу укупних буџетских средстава обезбеђених за поједине секторе на годишњем нивоу.

Испод ове табеле, у Закону о буџету налазе се табеле за сваки појединачни сектор са детаљним финансијским подацима о програмима, програмским активностима, корисницима средстава и изворима финансирања. За потребе анализе структуре табеле Министарства заштите животне средине (МЗЖС), у наставку је приказан само скраћени облик табеле и њен садржај. Осим овде приказаних програма и ак-

тивности, постоји и већи број других који овде нису приказани јер то превазилази оквире овог документа. У наставку је дат детаљан аналитички преглед буџетских позиција.

Табела 2 Структура буџета МЗЖС

Програмска ознака	Програмска активност/ шифра пројекта	Назив програмске активности / пројекта	Корисник буџетских средстава	Извор 01	Извор 10, 11	Други извори	Укупна средства
0404		Управљање заштитом животне средине					
	0002	Уређење политике заштите животне средине	МЗЖС				
	0003	Инспекција за заштиту животне средине и рибарство	МЗЖС				
					
0405		Заштита природе и климатске промене					
	0001	Унапређење система заштите природе и очување биодиверзитета	МЗЖС				

Програмска ознака	Програмска активност/ шифра пројекта	Назив програмске ак- тивности / пројекта	Корисник буџетских средстава	Извор 01	Извор 10, 11	Други извори	Укупна средства
	0002	Подстицаји за про- граме управљања за- штићеним природним добрима од национал- ног интереса	МЗЖС				
					
0406		Интегрисано управљање отпадом, отпадним водама, хе- микалијама и биоцид- ним производима					
	0001	Уређење система управљања отпадом и отпадним водама	МЗЖС				
	0002	Уређење система управљања хемика- лијама и биоцидним производима	МЗЖС				
					
0407		Зелена агенда					

Програмска ознака	Програмска активност/ шифра пројекта	Назив програмске ак- тивности / пројекта	Корисник буџетских средстава	Извор 01	Извор 10, 11	Други извори	Укупна средства
	0001	Подршка пројектима цивилног друштва у области заштите жи- вотне средине	МЗЖС				
	0003	Подстицаји за по- новну употребу и ре- циклажу отпада	МЗЖС				
					
		TOTAL Заштита жи- вотне средине					

Извор: Закон о буџету Републике Србије за 2024. годину

Сваки програм се састоји од већег броја пројеката или програмских активности са дефинисаним корисницима средстава, изворима финансирања и укупно одобреним средствима. Детаљни финансијски подаци који се односе на буџет Министарства заштите животне средине приказани су у посебном делу документа.

На примеру МЗЖС-а, за сваку програмску активност или пројекат прецизно су одређени следећи елементи:

- Корисник средстава
 - Министарство заштите животне средине;
 - Агенција за заштиту животне средине;
 - Завод за заштиту природе Србије;
 - остали државни органи, институције...
- Извори финансирања
 - буџет;
 - донације међународних организација или држава;
 - домаћи кредити;
 - међународни зајмови (EBRD, EIB, AFD).
- Укупан износ средстава

Закон о накнадама за коришћење јавних добара

Законом о накнадама за коришћење јавних добара уређују се накнаде за коришћење јавних добара: обвезник, основица плаћања, висина, начин утврђивања и плаћања, припадност прихода од накнаде, као и друга питања од значаја за утврђивање и плаћање накнаде за коришћење јавних добара.

Примарни циљ анализе овог закона односи се на накнаде за заштиту животне средине које су у надлежности Министарства заштите животне средине.

Накнаде за загађење животне средине

Накнаде за загађење животне средине су:

- накнада за емисије SO₂, NO₂, прашкасте материје и произведени или одложени отпад;
- накнада за супстанце које оштећују озонски омотач;
- накнада за пластичне кесе.

Према овом закону, 60% прихода остварених по основу накнада за загађивање животне средине усмерава се у републички буџет (буџет Републике Србије), док 40% припада буџету јединице локалне самоуправе на чијој територији се налази загађивач. Међутим, у подручјима од посебног државног интереса, 80% прихода усмерава се у републички буџет, а само 20% прихода припада буџету јединице локалне самоуправе на чијој територији се налази загађивач.

Накнада за заштиту и унапређивање животне средине

Негативан утицај активности на животну средину одређен је претежном делатношћу и висином прихода правног лица или предузетника у претходној години. Степен негативног утицаја правних лица и предузетника на животну средину је подељен по активностима:

- 1) велики утицај на животну средину;
- 2) средњи утицај на животну средину;
- 3) мали утицај на животну средину.

Табела 3 Накнада за заштиту и унапређивање животне средине

у RSD

Утицај на животну средину	Велика предузећа	Средња предузећа	Мала предузећа	Микро предузећа и предузетници
Велики	2.000.000	500.000	200.000	20.000
Средњи	1.000.000	250.000	100.000	10.000
Мали	500.000	125.000	50.000	5.000

Извор: Уредба о критеријумима за одређивање активности које утичу на животну средину према степену негативног утицаја на животну средину који настаје обављањем активности и износима накнада („Сл. гласник РС”, број 89/2019)

Приходи остварени по основу накнаде за заштиту и унапређивање животне средине припадају буџету јединице локалне самоуправе.

Накнада за производе који након употребе постају посебни токови отпада

Обвезник накнаде за производе који после употребе постају посебни токови отпада је произвођач, односно увозник тих производа који те производе ставља на тржиште у Републици Србији или их користи као крајњи потрошач. Производи који после употребе постају посебни токови отпада су гуме, батерије и акумулатори, минерална и

синтетичка уља, електрични и електронски производи и возила одређених категорија, у складу са прописима који уређују безбедност саобраћаја на путевима.

Приходи остварени од накнада за производе који после употребе постају посебни токови отпада припадају буџету Републике Србије.

Накнада за амбалажу или упаковани производ који после употребе постаје амбалажни отпад

Обвезник накнаде за амбалажу или упаковани производ који после употребе постаје амбалажни отпад је испоручилац који први ставља у промет на територији Републике Србије амбалажу у коју се пакује производ на месту продаје крајњем кориснику или упаковани производ. Накнада за амбалажу се утврђује за амбалажу или упаковани производ према врсти амбалаже (папир/картон, пластика, стакло, метал, дрво и друго) и количини амбалаже.

Приходи остварени од накнаде за амбалажу припадају буџету Републике Србије.

Накнада за загађивање вода

Накнада за загађивање вода плаћа се за непосредно или посредно загађење воде реципијента сразмерно степену загађености отпадне воде. Уплаћени износ је пропорционалан степену загађења изазваног отпадном водом или било којом другом материјом која погоршава квалитет воде реципијента и утиче на услове њеног коришћења.

Накнаду за загађивање вода плаћају они који испуштају отпадне воде које непосредно загађују или нарушавају квалитет воде реципијента или производе/увозе одређене производе у Србију.

Приходи остварени по основу накнаде за загађивање вода припадају буџету Републике Србије.

Извештај о реализацији буџета МЗЖС

Издвојена буџетска средства за Министарство заштите животне средине користе се према плану, а њихово коришћење се прати полугодишње и годишње. С тим у вези, припрема се свеобухватан извештај са детаљним подацима о финансираним програмским активностима или пројектима, изворима средстава и анализира се динамика коришћења буџетских средстава.

Извештај о реализацији буџета МЗЖС пружа детаљне информације о свим програмским активностима и пројектима. Извештај приказује изворе, динамику и износ буџетских средстава која су реализована. Ради лакшег разумевања и увида у садржај и структуру извештаја, у наставку је приказан део Извештаја о реализацији буџета МЗЖС за прву половину 2022. године који садржи податке за један програм.

Табела 4 Извештај о реализацији буџета МЗЖС (прва половина 2022. године)

РАЗДЕО 25 - ГЛАВА 25.0-МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ УКУПНИХ СРЕДСТАВА ЗА ПЕРИОД 01.01.-30.06.2022. ГОДИНЕ

у RSD

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01.-30.06.2022.	Процент извршења
ПР 0404 - УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ					
ПА 0002 - УРЕЂЕЊЕ ПОЛИТИКЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ					
411 - ПЛАТЕ, ДОДАЦИ И НАКНАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ (ЗАРАДЕ)	01	43.728.000,00	43.728.000,00	22.207.087,84	50,78%
412 - СОЦИЈАЛНИ ДОПРИНОСИ НА ТЕРЕТ ПОСЛОДАВЦА	01	7.284.000,00	7.284.000,00	3.586.444,71	49,24%
415 - НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	01	2.003.000,00	2.003.000,00	1.064.564,92	53,15%
416 - НАГРАДЕ ЗАПОСЛЕНИМА И ОСТАЛИ ПОСЕБНИ РАСХОДИ	01	560.000,00	560.000,00	291.251,33	52,01%
422 - СЛУЖБЕНА ПУТОВАЊА	01	2.224.000,00	2.224.000,00	2.250,00	0,10%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	21.360.000,00	12.360.000,00	1.987.114,72	16,08%
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	31.000.000,00	27.000.000,00	11.217.088,70	41,54%
426 - МАТЕРИЈАЛ	01	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		108.359.000,00	95.359.000,00	40.355.802,22	42,32%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01- 30.06.2022.	Процент извршења
ПА 0003 - ИНСПЕКЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И РИБАРСТВО					
411 - ПЛАТЕ, ДОДАЦИ И НАКНАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ (ЗАРАДЕ)	01	118.368.000,00	118.368.000,00	58.769.448,38	49,65%
412 - СОЦИЈАЛНИ ДОПРИНОСИ НА ТЕРЕТ ПОСЛОДАВЦА	01	19.704.000,00	19.704.000,00	9.491.266,52	48,17%
415-НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	01	3.302.000,00	3.302.000,00	1.697.605,31	51,41%
416 - НАГРАДЕ ЗАПОСЛЕНИМА И ОСТАЛИ ПОСЕБНИ РАСХОДИ	01	330.000,00	330.000,00	0,00	0,00%
422 - СЛУЖБЕНА ПУТОВАЊА	01	4.200.000,00	4.200.000,00	53.772,40	1,28%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	4.335.000,00	335.000,00	23.880,00	7,13%
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	3.000.000,00	3.000.000,00	687.000	22,90%
426 - МАТЕРИЈАЛ	01	4.900.000,00	4.900.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		158.139.000,00	154.139.000,00	70.722.972,61	45,88%
ПА 0004 - АДМИНИСТРАЦИЈА И УПРАВЉАЊЕ					
411 - ПЛАТЕ, ДОДАЦИ И НАКНАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ (ЗАРАДЕ)	01	116.508.000,00	116.508.000,00	60.161.821,18	51,64%
412 - СОЦИЈАЛНИ ДОПРИНОСИ НА ТЕРЕТ ПОСЛОДАВЦА	01	19.056.000,00	19.056.000,00	9.416.744,05	49,42%
413 - НАКНАДЕ У НАТУРИ	01	1.800.000,00	1.800.000,00	0,00	0,00%
414-СОЦИЈАЛНА ДАВАЊА ЗАПОСЛЕНИМА	01	4.950.000,00	4.950.000,00	1.885.205,78	38,08%
415-НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	01	6.617.000,00	6.617.000,00	3.351.252,34	50,65%
416 - НАГРАДЕ ЗАПОСЛЕНИМА И ОСТАЛИ ПОСЕБНИ РАСХОДИ	01	868.000,00	868.000,00	663.002,21	76,38%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01- 30.06.2022.	Процент извршења
421 -СТАЛНИ ТРОШКОВИ	01	33.520.000,00	33.520.000,00	8.856.144,98	26,42%
422 - СЛУЖБЕНА ПУТОВАЊА	01	6.200.000,00	6.200.000,00	617.128,33	9,95%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	138.959.000,00	138.959.000,00	54.640.394,41	39,32%
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	8.500.000,00	8.500.000,00	0,00	0,00%
425 - ТЕКУЋЕ ПОПРАВКЕ И ОДРЖАВАЊЕ	01	8.131.000,00	8.131.000,00	568.482,00	6,99%
426 - МАТЕРИЈАЛ	01	47.465.000,00	47.465.000,00	9.229.115,58	19,44%
462 - ДОТАЦИЈЕ МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	19.200.000,00	19.200.000,00	4.677.566,80	24,36%
482 - ПОРЕЗИ, ОБАВЕЗНЕ ТАКСЕ, КАЗНЕ И ПЕНАЛИ	01	3.033.000,00	3.033.000,00	77.207,00	2,55%
483 - НОВЧАНЕ КАЗНЕ И ПЕНАЛИ ПО РЕШЕЊИМА СУДОВА	01	50.000.000,00	96.563.000,00	95.935.125,31	99,35%
485 - НАКНАДА ШТЕТЕ ЗА ПОВРЕДЕ ИЛИ ШТЕТУ НАНЕТУ ОД СТРАНЕ ДРЖАВНИХ ОРГАНА	01	300.000,00	300.000,00	49.238,80	16,41%
512 - МАШИНЕ И ОПРЕМА	01	53.612.000,00	34.512.000,00	10.291.118,40	29,82%
515 - НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА	01	153.850.000,00	153.850.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		672.569.000,00	700.032.000,00	260.419.547,17	37,20%
ПА 0005 - ПОДРШКА РАДУ ДИРЕКТОРАТА ЗА РАДИЈАЦИОНУ И НУКЛЕАРНУ СИГУРНОСТ И БЕЗБЕДНОСТ СРБИЈЕ					
451 - СУБВЕНЦИЈЕ ЈАВНИМ НЕФИНАНСИЈСКИМ ПРЕДУЗЕЋИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	195.000.000,00	195.000.000,00	97.500.000,00	50,00%
УКУПНО:		195.000.000,00	195.000.000,00	97.500.000,00	50,00%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01-30.06.2022.	Процент извршења
ПА 0011 ИНТЕРВЕНТНЕ МЕРЕ У ВАНРЕДНИМ ОКОЛНОСТИМА ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ДРУГЕ ИНТЕРВЕНТНЕ МЕРЕ					
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	20.000.000,00	0,00	0,00	
УКУПНО:		20.000.000,00	0,00	0,00	
ПА 0014 - ПОДСТИЦАЈИ ЗА КУПОВИНУ ЕКОЛОШКИ ПРИХВАТЉИВИХ ВОЗИЛА					
454 - СУБВЕНЦИЈЕ ПРИВАТНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА	01	150.000.000,00	150.000.000,00	94.553.616,90	63,04%
УКУПНО:		150.000.000,00	150.000.000,00	94.553.616,90	63,04%
ПЈ 4008 СМАЊЕЊЕ ЗАГАЂЕЊА ВАЗДУХА У СРБИЈИ ПОРЕКЛОМ ИЗ ИНДИВИДУАЛНИХ ИЗВОРА					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	150.000.000,00	150.000.000,00	149.118.555,50	99,41%
УКУПНО:		150.000.000,00	150.000.000,00	149.118.555,50	99,41%
ПЈ 4012 НАБАВКА, ЗАМЕНА, РЕКОНСТРУКЦИЈА И САНАЦИЈА КОТЛАРНИЦА ЗА ГРЕЈАЊЕ					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	200.000.000,00	200.000.000,00	200.000.000,00	100,00%
УКУПНО:		200.000.000,00	200.000.000,00	200.000.000,00	100,00%
УКУПНО ЗА ПРОГРАМ 0404		1.654.067.000,00	1.644.530.000,00	912.670.494,40	55,50%
ПР 0405 - ЗАШТИТА ПРИРОДЕ И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ					
ПА 0001 - УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И ОЧУВАЊА БИОДИВЕРЗИТЕТА					
411 - ПЛАТЕ, ДОДАЦИ И НАКНАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ (ЗАРАДЕ)	01	43.836.000,00	43.836.000,00	20.458.603,23	46,67%
412 - СОЦИЈАЛНИ ДОПРИНОСИ НА ТЕРЕТ ПОСЛОДАВЦА	01	7.296.000,00	7.296.000,00	3.304.064,51	45,29%
415-НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	01	1.457.000,00	1.457.000,00	738.650,79	50,70%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01- 30.06.2022.	Процент извршења
416 - НАГРАДЕ ЗАПОСЛЕНИМА И ОСТАЛИ ПОСЕБНИ РАСХОДИ	01	264.000,00	264.000,00	0,00	0,00%
422 - ТРОШКОВИ ПУТОВАЊА	01	4.000.000,00	4.000.000,00	52.594,67	1,31%
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	30.000.000,00	1.000.000,00	375.000,00	37,50%
451 - СУБВЕНЦИЈЕ ЈАВНИМ НЕФИНАНС. ПРЕДУЗЕЋИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	10.000.000,00	0,00	0,00	
463- ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	80.000.000,00	0,00	0,00	
484-НАКНАДА ШТЕТЕ ЗА ПОВРЕДЕ ИЛИ ШТЕТУ НАСТАЛУ УСЛЕД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА ИЛИ ДРУГИХ ПРИРОДНИХ УЗРОКА	01	10.000.000,00	10.000.000,00	7.203.953,73	72,04%
485 - НАКНАДА ШТЕТЕ ЗА ПОВРЕДЕ ИЛИ ШТЕТУ НАНЕТУ ОД СТРАНЕ ДРЖАВНИХ ОРГАНА	01	3.000.000,00	3.000.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		189.853.000,00	70.853.000,00	32.132.866,93	45,35%
ПА 0002 - ПОДСТИЦАЈИ ЗА ПРОГРАМЕ УПРАВЉАЊА ЗАШТИЂЕНИМ ПРИРОДНИМ ДОБРИМА ОД НАЦИОНАЛНОГ ИНТЕРЕСА					
451 - СУБВЕНЦИЈЕ ЈАВНИМ НЕФИНАНС. ПРЕДУЗЕЋИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	315.000.000,00	315.000.000,00	315.000.000,00	100,00%
УКУПНО:		315.000.000,00	315.000.000,00	315.000.000,00	100,00%
ПА 0003 - ПОДРШКА РАДУ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ					
451 - СУБВЕНЦИЈЕ ЈАВНИМ НЕФИНАНС. ПРЕДУЗЕЋИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	180.000.000,00	180.000.000,00	90.000.000,00	50,00%
УКУПНО:		180.000.000,00	180.000.000,00	90.000.000,00	50,00%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01-30.06.2022.	Процент извршења
ПА 0004 - ПОШУМЉАВАЊЕ У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ И ОЧУВАЊА ПРЕДЕОНОГ ДИВЕРЗИТЕТА					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	100.000.000,00	100.000.000,00	98.394.428,32	98,39%
УКУПНО:		100.000.000,00	100.000.000,00	98.394.428,32	98,39%
ПЈ 4009 ОЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА КАО ПРИРОДНОГ РЕСУРСА					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	100.000.000,00	95.000.000,00	64.999.996,00	68,42%
УКУПНО:		100.000.000,00	95.000.000,00	64.999.996,00	68,42%
ПЈ 4011 СМАЊЕЊЕ УГЉЕНИЧНОГ ОТИСКА ЛОКАЛНИХ ЗАЈЕДНИЦА ПРИМЕНОМ ПРИНЦИПА ЦИРКУЛАРНЕ ЕКОНОМИЈЕ У РС					
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	06		556.895,00		
462 - ДОТАЦИЈЕ МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	81.552.000,00	81.552.000,00	77.385.994,84	94,89%
512 - МАШИНЕ И ОПРЕМА	06		389.826,50		
УКУПНО:		81.552.000,00	82.498.721,50	77.385.994,84	93,80%
УКУПНО ЗА ПРОГРАМ 0405		966.405.000,00	843.351.721,50	677.913.286,09	80,38%
ПР 0406 - ИНТЕГРИСАНО УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ, ХЕМИКАЛИЈАМА И БИОЦИДНИМ ПРОИЗВОДИМА					
ПА 0001 - УРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ И ОТПАДНИМ ВОДАМА					
411 - ПЛАТЕ, ДОДАЦИ И НАКНАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ (ЗАРАДЕ)	01	33.516.000,00	33.516.000,00	17.028.737,85	50,81%
412 - СОЦИЈАЛНИ ДОПРИНОСИ НА ТЕРЕТ ПОСЛОДАВЦА	01	5.580.000,00	5.580.000,00	2.750.141,23	49,29%
415-НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	01	1.179.000,00	1.179.000,00	583.128,14	49,46%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01- 30.06.2022.	Процент извршења
416 - НАГРАДЕ ЗАПОСЛЕНИМА И ОСТАЛИ ПОСЕБНИ РАСХОДИ	01	295.000,00	295.000,00	185.875,44	63,01%
422 - ТРОШКОВИ ПУТОВАЊА	01	2.600.000,00	2.600.000,00	3.805,00	0,15%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	3.100.000,00	3.100.000,00	0,00	0,00%
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	10.000.000,00	0,00	0,00	
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	50.000.000,00	0,00	0,00	
511- ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	01	138.441.000,00	8.198.000,00	1.979.640,00	24,15%
УКУПНО:		244.711.000,00	54.468.000,00	22.531.327,66	41,37%
ПА 0002 - УРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА ХЕМИКАЛИЈАМА					
411 - ПЛАТЕ, ДОДАЦИ И НАКНАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ (ЗАРАДЕ)	01	19.116.000,00	19.116.000,00	9.504.424,20	49,72%
412 - СОЦИЈАЛНИ ДОПРИНОСИ НА ТЕРЕТ ПОСЛОДАВЦА	01	3.180.000,00	3.180.000,00	1.534.964,55	48,27%
415-НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	01	503.000,00	503.000,00	220.274,07	43,79%
416 - НАГРАДЕ ЗАПОСЛЕНИМА И ОСТАЛИ ПОСЕБНИ РАСХОДИ	01	170.000,00	170.000,00	160.999,10	94,71%
422 - ТРОШКОВИ ПУТОВАЊА	01	1.700.000,00	1.700.000,00	75,00	0,00%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	12.000.000,00	12.000.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		36.669.000,00	36.669.000,00	11.420.736,92	31,15%
ПА 0004 - САНАЦИЈА И ЗАТВАРАЊЕ НЕСАНИТАРНИХ ДЕПОНИЈА					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	350.000.000,00	67.037.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		350.000.000,00	67.037.000,00	0,00	0,00%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01- 30.06.2022.	Процент извршења
ПА 0005 - РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТА ИЗГРАДЊЕ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	400.000.000,00	456.500.000,00	322.932.055,88	70,74%
УКУПНО:		400.000.000,00	456.500.000,00	322.932.055,88	70,74%
ПА 0006 - УСЛУГА ИЗМЕШТАЊА И ТРАЈНОГ ЗБРИЊАВАЊА ИСТОРИЈСКОГ ОТПАДА НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ					
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	600.000.000,00	700.000.000,00	634.662.304,93	90,67%
УКУПНО:		600.000.000,00	700.000.000,00	634.662.304,93	90,67%
ПЈ 4003 - ПРОЈЕКТИ ИСПИТИВАЊА КВАЛИТЕТА ВОДА И СЕДИМЕНАТА					
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	13.200.000,00	3.200.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		13.200.000,00	3.200.000,00	0,00	0,00%
ПЈ 4015 ПРЕВЕНЦИЈА НЕЛЕГАЛНОГ ОДЛАГАЊА ОТПАДА И УКЛАЊАЊЕ					
463- ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	80.000.000,00	80.000.000,00	80.000.000,00	100,00%
512 -МАШИНЕ И ОПРЕМА	01	20.000.000,00	20.000.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		100.000.000,00	100.000.000,00	80.000.000,00	80,00%
ПЈ 5003 НАБАВКА ОПРЕМЕ ЗА САКУПЉАЊЕ И РЕЦИКЛАЖУ					
512 -МАШИНЕ И ОПРЕМА	01	360.000.000,00	360.000.000,00	208.438.560,00	57,90%
УКУПНО:		360.000.000,00	360.000.000,00	208.438.560,00	57,90%
ПЈ 5004 ИЗГРАДЊА СИСТЕМА ЗА ПОСТРОЈЕЊЕ ЗА ПРЕЧИШЋАВАЊЕ ОТПАДНИХ ВОДА У ЗУБИНОМ ПОТОКУ					
511- ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	01	200.000.000,00	200.000.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		200.000.000,00	200.000.000,00	0,00	0,00%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01-30.06.2022.	Процент извршења
ПЈ 7005 ИПА 2013 - ЖС И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ					
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	4.839.000,00	4.839.000,00	0,00	0,00%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	56	4.567.000,00	4.567.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		9.406.000,00	9.406.000,00	0,00	0,00%
ПЈ 7012 ИПА 2010 - ПОДРШКА ОПШТИНАМА У РС У ПРИПРЕМИ И СПРОВОЂЕЊУ ИНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЈЕКТА - ЛЕСКОВАЦ					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	56.670.000,00	56.670.000,00	6.909.495,94	12,19%
УКУПНО:		56.670.000,00	56.670.000,00	6.909.495,94	12,19%
ПЈ 7044 ИПА 2014 - ПОДРШКА ЕВРОПСКИМ ИНТЕГРАЦИЈАМА И ПРИПРЕМА ПРОЈЕКТА ЗА 2014-2020 НЕАЛОЦИРАНА СРЕДСТВА					
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	56	144.000.000,00	144.000.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		144.000.000,00	144.000.000,00	0,00	0,00%
ПЈ 7069 ИПА 2017 СЕКТОР ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ					
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	18.960.000,00	18.960.000,00	0,00	0,00%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	56	136.460.000,00	136.460.000,00	0,00	0,00%
511 -ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	01	160.356.000,00	160.356.000,00	78.734.336,84	49,10%
511 -ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	56	297.804.000,00	297.804.000,00	128.920.655,50	43,29%
512 -МАШИНЕ И ОПРЕМА	01	51.840.000,00	51.840.000,00	0,00	0,00%
512 -МАШИНЕ И ОПРЕМА	56	293.760.000,00	293.760.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		959.180.000,00	959.180.000,00	207.654.992,34	21,65%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01- 30.06.2022.	Процент извршења
ПЈ 7083 ИПА 2018 СЕКТОР ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ					
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	01	4.800.000,00	4.800.000,00	0,00	0,00%
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	56	57.600.000,00	57.600.000,00	0,00	0,00%
511 -ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	01	448.362.000,00	448.362.000,00	352.081.769,88	78,53%
511 -ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	56	1.118.214.000,00	1.118.214.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		1.628.976.000,00	1.628.976.000,00	352.081.769,88	21,61%
ПЈ 7086 ИПА 2020 ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМА					
423 - УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	56	235.200.000,00	235.200.000,00	0,00	0,00%
511 -ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	11	118.800.000,00	118.800.000,00	0,00	0,00%
511 -ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	56	118.800.000,00	118.800.000,00	0,00	0,00%
512 -МАШИНЕ И ОПРЕМА	56	288.960.000,00	288.960.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		761.760.000,00	761.760.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО ЗА ПРОГРАМ 0406		5.864.572.000,00	5.537.866.000,00	1.846.631.243,55	33,35%
ПРОГРАМ 0407 - ЗЕЛЕНА АГЕНДА					
ПА 0001 - ПОДРШКА ПРОЈЕКТИМА ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ					
481 - ДОТАЦИЈЕ НЕВЛАДИНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	40.000.000,00	0,00	0,00	
УКУПНО:		40.000.000,00	0,00	0,00	

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01-30.06.2022.	Процент извршења
ПА 0002 - ПОДСТИЦАЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ОБРАЗОВНИХ, ИСТРАЖИВАЧКИХ И РАЗВОЈНИХ СТУДИЈА И ПРОЈЕКТА У ОБЛАСТИ ЕЖС					
424 - СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	01	50.000.000,00	0,00	0,00	
УКУПНО:		50.000.000,00	0,00	0,00	
ПА 0003 - ПОДСТИЦАЈИ ЗА ПОНОВНУ УПОТРЕБУ И ИСКОРИШЋЕЊЕ ОТПАДА					
454 - СУБВЕНЦИЈЕ ПРИВАТНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА	01	3.000.000.000,00	3.000.000.000,00	1.443.552.397,98	48,12%
УКУПНО:		3.000.000.000,00	3.000.000.000,00	1.443.552.397,98	48,12%
ПЈ 4001 ТЕХНИЧКА ПОМОЋ У ПРИПРЕМИ ПРОЈЕКТНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ИНФРАСТРУКТУРНЕ ПРОЈЕКТЕ ИЗ ОБЛАСТИ ЕЖС					
463 - ТРАНСФЕРИ ОСТАЛИМ НИВОИМА ВЛАСТИ	01	60.000.000,00	0,00	0,00	
УКУПНО:		60.000.000,00	0,00	0,00	
ПЈ 4002 УНАПРЕЂЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ					
462 - ДОТАЦИЈЕ МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА	01	100.000.000,00	100.000.000,00	0,00	0,00%
511 - ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	11	1.000.000.000,00	1.000.000.000,00	100.362.866,25	10,04%
УКУПНО:		1.100.000.000,00	1.100.000.000,00	100.362.866,25	9,12%
ПЈ 4003 ИЗГРАДЊА РЕГИОНАЛНИХ ЦЕНТРА ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ					
511 - ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	11	1.000.000.000,00	1.000.000.000,00	0,00	0,00%
УКУПНО:		1.000.000.000,00	1.000.000.000,00	0,00	0,00%

Апропријација	Извор финансирања	Закон о буџету РС (Сл. Гласник 100/21)	Текуће апропријације 2022.	Извршење 01.01-30.06.2022.	Процент извршења
ПЈ 4004 ПРОЈЕКАТ ДАЉИНСКОГ ГРЕЈАЊА У КРАГУЈЕВЦУ					
511 - ЗГРАДЕ И ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ	11	1.250.000.000,00	1.250.000.000,00	602.153.686,41	48,17%
УКУПНО:		1.250.000.000,00	1.250.000.000,00	602.153.686,41	48,17%
УКУПНО ЗА ПРОГРАМ 0407		6.500.000.000,00	6.350.000.000,00	2.146.068.950,64	33,80%
УКУПНО ЗА МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ГЛАВА 25.0		14.985.044.000,00	14.375.747.721,50	5.583.283.974,68	38,84%

Београд, 30.06.2022. године

Извор: <https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/inline-files/IZVR%C5%A0ENJE%20BUD%C5%BDETA%20MZZS%2001.01-30.06.2022%20%281%29.xlsx>

Анализа финансијских средстава намењених заштити животне средине

Накнаде за заштиту животне средине

Накнаде за заштиту животне средине представљају један од економских инструмената за контролу загађења и управљање природним ресурсима чији је циљ да утичу на понашање привредних субјеката, произвођача и потрошача. Њихов циљ је смањење загађења животне средине и промовисање принципа „загађивач плаћа” и „корисник плаћа”.

Законом о накнадама за коришћење јавних добара уведен је велики број накнада за коришћење јавних добара, између осталих и накнаде за заштиту животне средине. Овим законом је прописано да обвезник накнаде за заштиту и унапређење животне средине (члан 134, став 1,

тачка 1) подноси захтев са подацима од значаја за утврђивање накнаде органу јединице локалне самоуправе у чијој надлежности су утврђивање, контрола и наплата јавних прихода до 31. јула сваке године за коју се утврђује накнада (члан 138, став 1. Закона).

Овим законом су дефинисане различите врсте накнада за заштиту животне средине, и то:

- накнада за коришћење рибарског подручја;
- накнада за коришћење заштићеног подручја;
- накнада за сакупљање, коришћење и промет врста дивље флоре, фауне и гљива;
- накнаде за загађивање животне средине (CO₂, NO₂, озон, пластичне кесе);
- накнада за заштиту и унапређивање животне средине;
- накнада за производе који после употребе постају посебни токови отпада;
- накнада за амбалажу или упаковани производ који после употребе постаје амбалажни отпад;
- накнада за загађивање вода.

Приходи од наплате накнада за заштиту животне средине припадају буџету Републике Србије, буџету АП Војводине или буџетима јединица локалне самоуправе. Табела испод приказује расподелу прихода од накнада за заштиту животне средине по буџетима.

Табела 5 Накнаде за заштиту животне средине – расподела по буџетима

Врста накнаде	Буџет РС	Буџет јединице локалне самоуправе	Буџет АП Војводина	Менаџер ¹
Накнада за коришћење рибарског подручја ²	100%		100%	
Накнада за коришћење заштићеног подручја				100%
Накнада за сакупљање, коришћење и промет врста дивље флоре, фауне и гљива	100%			
Накнаде за загађивање животне средине (CO ₂ , NO ₂ , озон, пластичне кесе)	60%	40%		
Накнада за заштиту и унапређивање животне средине		100%		
Накнада за производе који после употребе постају посебни токови отпада	100%			
Накнада за амбалажу или упаковани производ који после употребе постаје амбалажни отпад	100%			
Накнада за загађивање вода	100%			

.....
1 Управник заштићеног подручја.

2 У зависности од територије на којој се налази рибарско подручје, приходи остварени од накнаде за коришћење рибарског подручја припадају буџету Републике Србије или буџету АП Војводине.

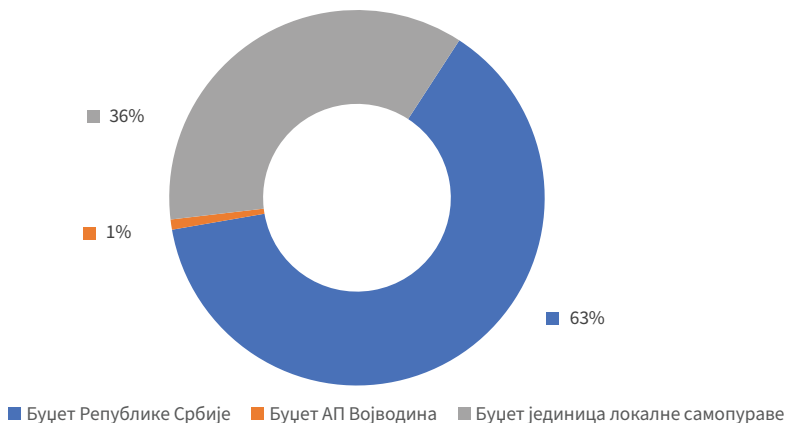
Према подацима Министарства финансија и Министарства заштите животне средине, у 2022. години приходи од накнада износили су 13,74 милијарде динара (0,19% БДП-а). Ови приходи распоређени су у буџет Републике Србије у износу од 8,67 милијарди динара, буџет АП Војводине у износу од 0,12 милијарди динара и буџете јединица локалне самоуправе у износу од 4,95 милијарди динара.

Табела 6 Приходи од накнада за заштиту животне средине по буџету (2022)

Приходи од накнада за заштиту животне средине	Износ (у мил. RSD)	Учешће (у %)
Буџет Републике Србије	8.670	63%
Буџет АП Војводине	120	1%
Буџети јединица локалне самоуправе	4.950	36%
Укупно	13.740	100%

Извор: АЗЖС, Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2022. годину

Графикон 1 Расподела прихода од накнада за заштиту животне средине по буџетима (2022)

Највећи део прихода иде у републички буџет (63%), знатно мањи у буџете јединица локалне самоуправе (36%) и најмање у буџет АП Војводине (1%).

Највеће учешће у укупним приходима од накнада има накнада за производе који после употребе постају посебни токови отпада у износу од 5,05 милијарди динара, затим следи посебна накнада за заштиту и унапређивање животне средине и накнада од емисије SO₂, NO₂, прашкастих материја и произведени или одложени отпад (респективно 3,48 и 2,82 млрд. динара), као и накнада за загађење животне средине од 0,92 млрд. динара³.

.....
3 Агенција за заштиту животне средине (АЗЖС), Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2022. годину.

Од претходно наведених прихода од накнада, део који је у надлежности Министарства заштите животне средине износи 7,98 милијарди динара у 2022. години и чине га следеће накнаде за загађивање животне средине:

- накнада за супстанце које оштећују озонски омотач и пластичне кесе, за емисије SO₂, NO₂, прашкастих материја и произведеног или одложеног отпада (60% од укупног износа накнаде);
- накнада за производе који после употребе постају посебни токови отпада (100% од укупног износа накнада);
- накнада за амбалажу и амбалажни отпад (100% од укупног износа накнаде); и
- накнада за загађивање вода (100% од укупног износа накнаде).

Приходи буџета јединица локалне самоуправе за заштиту животне средине у 2022. години износили су 4,95 милијарди динара и обухватају:

- накнаде за супстанце које оштећују озонски омотач и пластичне кесе, за емисије SO₂, NO₂, прашкастих материја и произведеног или одложеног отпада (накнада за загађење животне средине, 40% од укупног износа накнаде); и
- накнада за заштиту и унапређивање животне средине (100% од укупног износа накнаде).

Укупни приходи од накнада у области животне средине

Према методологији Еуростата, укупне приходе од накнада у области животне средине чине четири врсте накнада:

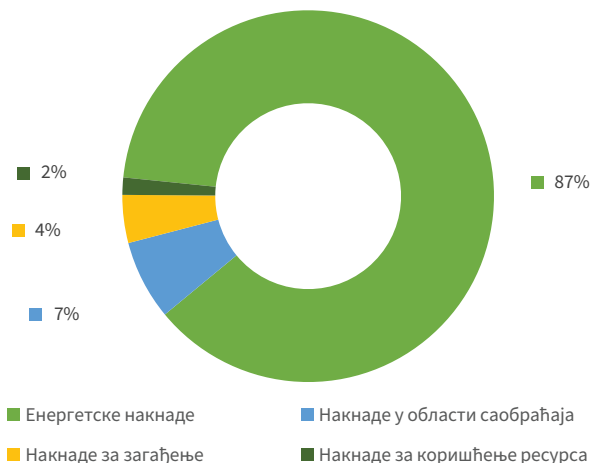
- енергетске накнаде,
- накнаде у области саобраћаја,
- накнаде за загађење и
- накнаде за коришћење ресурса.

Према подацима из 2021. године, укупни приходи од накнада у области заштите животне средине износили су 243,93 милијарде динара, што је за 12 одсто више него претходне године. Највећи допринос имају енергетске накнаде – 213,20 милијарди динара (87%), затим накнаде у области саобраћаја са 16,90 милијарди динара (7%), док су накнаде за загађење и накнаде за коришћење ресурса учествовале са 10,17 (4,2%) и 3,66 милијарди динара (1,5%), респективно.

Табела 7 Укупни приходи од накнада у области животне средине (2021)

Врста накнада	Износ (у млрд. RSD)	Учешће (у %)
Енергетске накнаде	213,20	87,4%
Накнаде у области саобраћаја	16,90	6,9%
Накнаде за загађење	10,17	4,2%
Накнаде за коришћење ресурса	3,66	1,5%
Укупно	243,93	100,0%

Графикон 2 Структура укупних прихода од накнада у области животне средине (2021)

Средства за субвенције, дотације и друге подстицајне мере

Министарство заштите животне средине и Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине АП Војводине издвојили су у 2022. години укупно 7,09 милијарди динара подстицајних средстава, субвенција и дотација за заштиту животне средине. Овај износ представља 0,07% БДП-а.

Највећа подстицајна средства Министарство заштите животне средине издвојило је за поновну употребу и искоришћење отпада (рециклажна индустрија) у укупном износу од 3,42 милијарде динара.

Међународна финансијска подршка за заштиту животне средине

Према подацима ИСДАКОН базе података Министарства финансија, процењена вредност укупне међународне финансијске подршке сектору „Заштита животне средине” у 2022. години износила је 5,26 милијарди динара, при чему су највећи донатори били Европска унија са 3,81 милијардом динара, затим Савезна Република Немачка са 298 милиона динара и Краљевина Шведска са 105 милиона динара.

Табела 8 Међународна финансијска подршка за заштиту животне средине (2022)

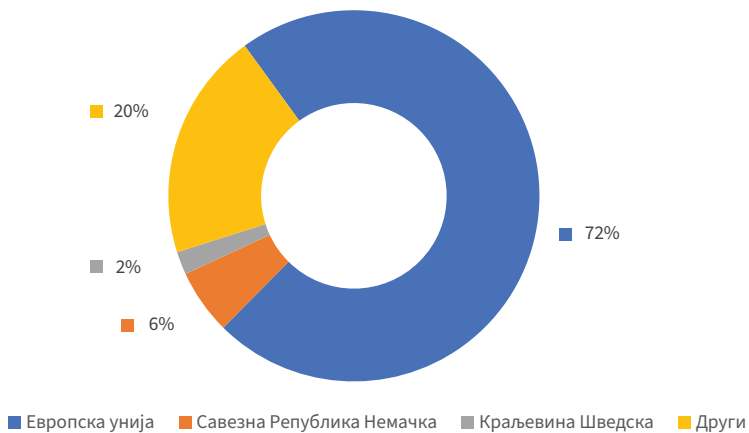
Инострани донатори	Износ (у млрд. RSD)	Учешће (у %)
Европска унија	3,81	72%
Савезна Република Немачка	0,30	6%
Краљевина Шведска	0,11	2%
Други	1,05	20%
Укупно	5,26	100%

Извор: АЗЖС, Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2022. годину

Највећи део међународних финансијских средстава за заштиту животне средине долази из фондова ЕУ, што чини 72% укупног финансирања. Међу државама чланицама ЕУ, највећи удео у финансирању

имају Савезна Република Немачка (6%) и Краљевина Шведска (2%).
Остали међународни извори учествују укупно са 20% у финансирању
заштите животне средине.

Графикон 3 Инострани донатори за сектор „Заштита животне средине”
(2022)

Издаци за заштиту животне средине

Расходи буџета за заштиту животне средине

На основу података Министарства финансија, према функционалној класификацији расхода на нивоу сектора државе (републички, локални ниво власти и ванбуџетски фондови) у 2022. години за заштиту животне средине издвојено је 0,49% БДП-а, што представља благи раст ових расхода у односу на претходну годину, када је издвојено 0,46% БДП-а. У структури издатака за заштиту животне средине расходи буџета Републике Србије износили су око 0,15% БДП-а, док су расходи на нивоу АП Војводине и јединица локалне самоуправе износили око 0,34% БДП-а.

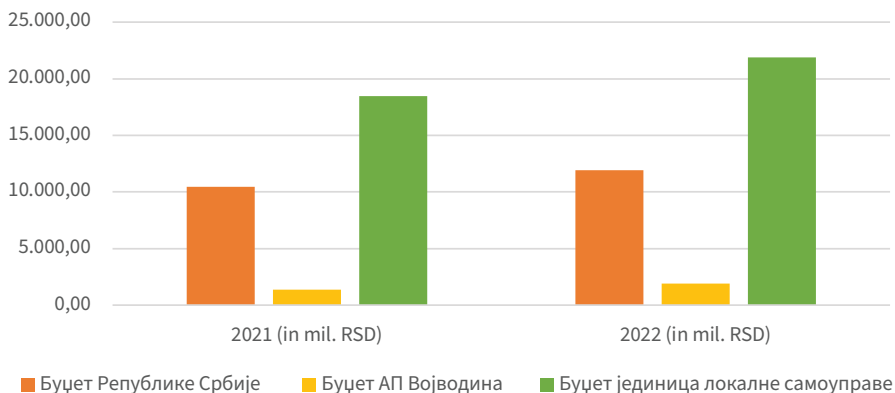
Укупни издаци за заштиту животне средине на различитим нивоима власти (Република Србија, АП Војводина и јединице локалне самоуправе) за 2021. и 2022. годину приказани су у следећој табели (Табела 9).

Табела 9 Укупни буџетски расходи за заштиту животне средине (2021–2022)

Буџетски расходи	2021 (у мил. RSD)	2022 (у мил. RSD)
Буџет Републике Србије	10.472,51	11.897,87
Буџет АП Војводине	1.366,28	1.915,50
Буџет јединица локалне самоуправе	18.460,85	21.889,89
Укупно	30.299,64	35.703,26

Извор: АЗЖС, Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2022. годину

Графикон 4 Укупни расходи за заштиту животне средине по буџетима (2021–2022)

Претходни подаци се односе на кумулативне трошкове на нивоу државе за заштиту животне средине у претходним годинама. За разлику од њих, подаци у наставку показују планирану буџетску алокацију средстава од стране Министарства заштите животне средине за финансирање заштите животне средине у 2024. години.

На основу Закона о буџету Републике Србије за 2024. годину извршена је анализа планираних средстава за потребе МЗЖС по програмима и програмским активностима/пројектима. Аналитички подаци о алокацији средстава по програмима и пројектима приказани су у наставку (Табела 10).

Табела 10 Расподела буџета МЗЖС по програмима/програм. активностима или пројектима (2024)

Програмски код / Програм / Програмска активност или пројекат	Износ (RSD)
0404	2.221.913.000
Управљање заштитом животне средине	2.221.913.000
Набавка, замена, реконструкција и санација котларница за грејање	800.000.000
Администрација и менаџмент	629.802.000
Подршка раду Директората за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије	195.000.000
Инспекција за заштиту животне средине и рибарство	183.817.000
Подстицаји за куповину еколошки прихватљивих возила	170.000.000

Програмски код / Програм / Програмска активност или пројекат	Износ (RSD)
Смањење загађења ваздуха у Србији од индивидуалних извора	130.000.000
Уређење политике заштите животне средине	78.544.000
Заштита и очување вода као природног ресурса	30.000.000
SAFETY4TMF INTERREG DANUBE – Дунавски транс-национални програм	4.750.000
0405	1.174.829.000
Заштита природе и климатске промене	1.174.829.000
Подстицаји за програме управљања заштићеним природним добрима од националног интереса	500.000.000
Уређење и унапређење система заштите природе и очување биодиверзитета	262.854.000
Пошумљавање ради заштите и очувања природне разноврсности	200.000.000
Смањење угљеничног отиска локалних заједница применом принципа циркуларне економије у РС	96.905.000
Израда извештаја РС према Оквирној конвенцији УН о промени климе и Споразуму из Париза	65.070.000
Очување и заштита земљишта као природног ресурса	50.000.000
0406	8.038.396.000
Интегрисано управљање отпадом, отпадним водама, хемикалијама и биоцидним производима	8.038.396.000

Програмски код / Програм / Програмска активност или пројекат	Износ (RSD)
ИПА 2018 Сектор заштите животне средине	2.964.976.000
ИПА 2020 Животна средина и клима	1.124.328.000
Санација и затварање несанитарних депонија	1.059.000.000
Успостављање интегрисаног регионалног система управљања отпадом у Новом Саду и суседним општинама	761.956.000
ИПА 2017 Сектор заштите животне средине	673.197.000
Набавка опреме за сакупљање и рециклажу	500.000.000
Оперативни програм ИПА 3 пројекат набавке мобилних дробилица за грађевински отпад	237.000.000
Превенција нелегалног одлагања и уклањања отпада	200.000.000
Изградња система за постројење за пречишћавање отпадних вода у Зубином Поточу	187.000.000
Управљање отпадом и циркуларна економија	80.000.000
Уређење система управљања отпадом и отпадним водама	68.072.000
Услуга измештања и трајног збрињавања опасног отпада на територији РС	66.000.000
Регулисање система управљања хемикалијама и биоцидним производима	47.583.000
Имплементација пројекта изградње система управљања отпадом	47.000.000
Пројекти испитивања квалитета воде и седимента	15.480.000

Програмски код / Програм / Програмска активност или пројекат	Износ (RSD)
Даље јачање капацитета за процену ризика опасних супстанци	6.804.000
0407	6.495.666.000
Зелена агенда	6.495.666.000
Подстицаји за поновну употребу и искоришћење отпада	3.500.000.000
Изградња регионалних центара за управљање отпадом	1.085.959.000
Управљање отпадним водама у Лесковцу, Србија (ORIO10/SB/01)	1.058.607.000
Унапређење инфраструктуре за заштиту животне средине	600.000.000
Пројекат даљинског грејања у Крагујевцу	211.100.000
Подршка пројектима цивилног друштва у области заштите животне средине	40.000.000
Укупно:	17.930.804.000

Извор: Закон о буџету Републике Србије за 2024. годину

Горња табела даје резиме програма, програмских активности и пројеката који се финансирају у 2024. години. Осим тога, за сваку програмску активност или пројекат који су наведени у табели доступни су још детаљнији аналитички подаци о врсти и износу трошкова. Међутим, детаљнија анализа тих података није неопходна за потребе овог документа.

Следећи графיקони приказују апсолутну и релативну расподелу укупних буџетских средстава по програмима.

Графикон 5 МЗЖС – Расподела буџета по програмима (у динарима, 2024)

Графикон 6 МЗЖС – Расподела буџета по програмима (у %, 2024)

Анализирајући буџет и његову структуру у погледу расподеле средстава по програмима, може се закључити да се највећи део средстава (45%) издваја за интегрисано управљање отпадом, отпадним водама, хемијским и биоцидним производима. Други највећи програм у погледу расподеле средстава је Зелена агенда са 36% средстава. Управљање заштитом животне средине чини 12%, док заштита природе и климатске промене учествују са 7%.

Улагања других сектора у заштиту животне средине

Осим Министарства заштите животне средине, сектор енергетике и сектор привреде такође улажу значајна финансијска средства у заштиту животне средине. Према доступним подацима за 2022. годину, комбинована улагања ова два сектора у заштиту животне средине износе 6,86 милијарди динара, што је еквивалентно 0,1% БДП-а.

Током протекле деценије забележене су значајне осцилације у вредности инвестиција сектора енергетике и сектора привреде у заштиту животне средине. Највећи утицај на варијабилност улагања има сектор енергетике.

У 2022. години највећа улагања у заштиту животне средине потекла су из сектора енергетике, тачније ЈП „Електропривреда Србије АД” и „НИС ад Нови Сад”, са укупним улагањем од 3,25 милијарди динара, што чини 47,3% укупних улагања. Следи сектор привреде са 2,56 милијарди динара, што представља 37,3% укупне вредности. Ове инвестиције су првенствено биле усмерене на еколошке аспекте производње у износу од 2,52 милијарде динара и управљање отпадом у износу од 2,35 милијарди динара.⁴

.....
4 АЗЖС, Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2022. годину

Графикон 7 Улагања других сектора у заштиту животне средине (у %, 2022)

Инвестиције и текући издаци за заштиту животне средине

Издавања за заштиту животне средине састоје се од инвестиција и текућих расхода. Инвестиције се односе на финансирање нових метода, технологија, производних процеса, опреме и сл. у циљу минимизирања или елиминисања загађења животне средине изазваног пословним активностима.

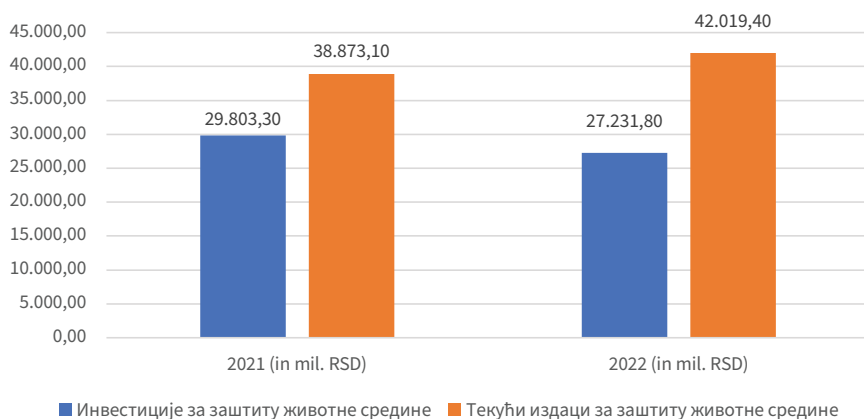
Текући издаци за заштиту животне средине обухватају трошкове рада, трошкове за рад и одржавање опреме за заштиту животне средине, као и разне услуге везане за заштиту животне средине.

Табела 11 Укупни трошкови за заштиту животне средине (2022)

Врста трошкова	2021. (у мил. RSD)	2022 (у мил. RSD)
Инвестиције за заштиту животне средине	29.803,30	27.231,80
Текући издаци за заштиту животне средине	38.873,10	42.019,40
Укупни трошкови за заштиту животне средине	68.676,40	69.251,20

Извор: Републички завод за статистику, Издаци за заштиту животне средине, 2022.

Графикон 8 Инвестиције и текући издаци за заштиту животне средине (2022)

У структури укупних трошкова за заштиту животне средине у 2022. години, 43,4% је уложено у заштиту животне средине, док је 56,6% издвојено за текуће издатке. У 2022. години улагања у заштиту животне средине износила су 27.231,80 милиона динара, што је смањење од 2.571,50 милиона динара у односу на претходну годину. Највећи део инвестиција усмерен је на заштиту ваздуха и представља 57% укупне вредности инвестиција (15.548,10 милиона динара).

Текући издаци у области заштите животне средине у 2022. години повећани су за 3.146,30 милиона динара и износе укупно 42.019,40 милиона динара. Највећи део текућих издатака односи се на управљање отпадом и чини 73% укупних трошкова (30.482,80 милиона динара).

Резултати анализе

Систем финансирања заштите животне средине карактерише децентрализован приступ финансирању који се ослања на издвајања из државног буџета и наменска средства за заштиту животне средине. Основни домаћи извор финансирања заштите животне средине је буџет Републике Србије, а додатни извори су покрајински и општински буџети, као и средства комерцијалног сектора. Према Закону о буџету Републике Србије, за сваку годину се утврђују финансијска средства за заштиту животне средине.

Осим буџетских средстава, за финансирање активности заштите животне средине, у Републици Србији на располагању су и следећи извори финансирања:

- фондови ЕУ:
 - национални ИПА програми;
 - WBIF комбиновани механизам финансирања;
 - остали ЕУ програми ЕУ (Horizon Europe, Life Program, Connecting Europe Facility);

- донације билатералних донатора (Шведска, Немачка, Јапан и друге земље);
- кредити међународних финансијских институција и билатерални зајмови (EIB, EBRD, AFD, WB, KfW и други);
 - зелене обвезнице;
 - приватни сектор кроз јавно-приватно партнерство.

Постојећи финансијски механизми за заштиту животне средине не користе у пуном капацитету доступне финансијске инструменте као што су хартије од вредности и „зелене” обвезнице, дугорочни кредити, јавно-приватна партнерства итд. У систему финансирања заштите животне средине постоји неколико слабости, међу којима су ненаменско коришћење прикупљених прихода од накнада за заштиту животне средине, релативно висока зависност од државног буџета и ограничена примена подстицајних инструмената. Република Србија користи накнаде и подстицаје као основне економске инструменте.

Накнаде за заштиту животне средине засноване на принципу „загађивач плаћа” и „корисник плаћа”, имају за циљ смањење притисака на животну средину. Оне подстичу превентивно деловање тако што трошкове заштите животне средине покривају загађивачи.

Да би се подстакле еколошке инвестиције, могу се применити „зелени” порески подстицаји и накнаде. Порески кредити, олакшице или ослобађања одобравају се појединцима или организацијама посвећеним одрживој пракси. „Зелени” порези и накнаде обесхрабрују еколошки штетне праксе, генеришу средства за еколошке иницијативе и помажу животној средини.

Издвајање више финансијских средстава за заштиту животне средине на свим нивоима је питање које захтева пажњу у наредним годинама. Осим тога, постоји потреба да се успоставе додатни механизми финансирања еколошки прихватљивих технологија или производа за промовисање одрживости. Такође, од кључног значаја је да се осигура да се средства прикупљена путем накнада за заштиту животне средине користе за своју намену. То подразумева да се целокупан приход остварен од накнада за заштиту животне средине мора експлицитно користити за заштиту и унапређивање животне средине. Тренутно, то није уобичајена пракса. Иако Србија значајно повећава улагања у заштиту животне средине, још увек недостају ефикасна институционална структура и одговарајуће процедуре. С тим у вези, треба успоставити систем који ће обезбедити наменско коришћење средстава прикупљених за заштиту животне средине.

Постоје иницијативе за оживљавање „Зеленог фонда” као посебног правног лица које би било фокусирано на пројекте и имало добро дефинисан правни оквир и буџет. То је неопходно за осигурање транспарентног и одрживог финансирања активности и пројеката који се односе на заштиту животне средине. То би подразумевало доношење Закона о Фонду за заштиту животне средине и/или измену Закона о заштити животне средине, којима би се прописало оснивање фонда као правног лица. Фонд би представљао кључну институцију за финансирање и суфинансирање у сектору заштите животне средине, а средства од наплате накнада за загађење животне средине би се директно усмеравала у тај фонд.

Завршне напомене

Стање животне средине, потреба за унапређењем система заштите животне средине и успостављање дугорочно одрживог механизма финансирања активности у овој области кључни су изазови у наредном периоду. Динамика обезбеђивања финансијских средстава треба да прати динамику доношења кључних стратешких докумената и реализацију програма и активности у области заштите животне средине. Ако се те активности буду спроводиле синхронизовано, могу се очекивати позитивни резултати.

С тим у вези, у делу који се односи на институционалну подршку у финансирању заштите животне средине, који је у фокусу овог водича, препоручује се поновно оснивање Фонда за заштиту животне средине, односно „Зеленог фонда”. Финансијска средства од накнада за заштиту животне средине којима би фонд управљао користила би се за:

- финансирање програма, пројеката и активности за заштиту и унапређивање животне средине;
- рационално коришћење природних ресурса и енергије; и
- унапређивање енергетске ефикасности и подстицање коришћења обновљивих извора енергије.

Оснивање „Зеленог фонда” треба да омогући боље управљање финансијским средствима за финансирање животне средине и дефинисање приоритета у финансирању различитих програма подршке у циљу унапређивања заштите животне средине. Додатно, овакав институционални оквир омогућио би лакше праћење и контролу свих активности и финансијских токова у вези са заштитом животне средине.

Имплементација додатних механизма финансирања и иницијатива за заштиту животне средине, као што су „зелене” обвезнице, ИПА фондови, фондови ЕУ, билатерални донаторски уговори или зајмови међународних финансијских институција, могла би да понуди супериорне и исплативије изворе финансирања за широк спектар програма и активности.

Међутим, и поред свих активности надлежних органа и институција, најефикаснији начин заштите животне средине су проактивне мере које загађивачи предузимају у циљу смањења или спречавања загађења. Такође, подизање нивоа одговорности друштва у целини према природним ресурсима и животној средини, као и потреба да се они заштите и очувају, један је од кључних корака ка побољшању постојећег стања.

